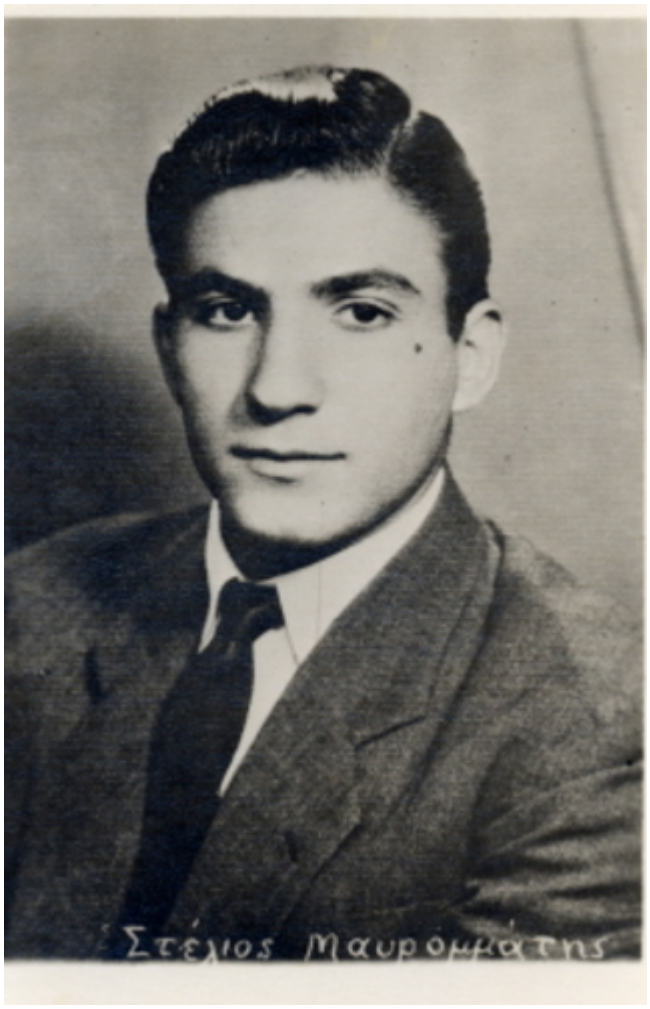
16 Σεπτεμβρίου 2013

Στέλιος Μαυρομμάτης

/ Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός

Φωτό:lekythos.library.ucy.ac.cy

«Γιατί μαυρίζει ο ουρανός κι ας είναι καλοκαίρι
λες κι η αυγή κατάμαυρο χαμπάρι θα μας φέρει.
Και να! Χτυπούνε πένθιμα κάθε χωριού καμπάνες
κλαίνε μαζί τρεις μάνες, μαζί των κι όλη η γη.
Κι είναι γλυκό το κλάμα τους, από χαρά λες κλαίνε
λόγια Σουλιώτου λένε στην πένθιμη σιγή.
Ποτέ δε θα πεθάνουνε, όσοι πεθάναν σήμερα.
Και της σκλαβιάς τα σίδερα θα σπάσουν κάποια μέρα
και θ' ακουστούν ελεύθερα τραγούδια πέρα ως πέρα
στο ελληνικό νησί».

Έτσι τραγούδησε ο έφηβος ποιητής Ευαγόρας Παλληκαρίδης τη θυσία των τριών παλικαριών, Μιχαήλ Κουτσόφτα, Ανδρέα Παναγίδη και Στέλιου Μαυρομμάτη, που

στις 21 Σεπτεμβρίου του 1956 ανέβηκαν στο ικρίωμα της αγχόνης για χάρη μιας μεγάλης ιδέας.
Την περασμένη Τετάρτη 30 Σεπτεμβρίου οι Σύνδεσμοι Αγωνιστών ΕΟΚΑ 1955-1959, η Ένωσης Κοινοτήτων Επαρχίας Κερύνειας και το Κοινοτικό Συμβούλιο Λάρνακα Λαπήθου πραγματοποίησαν φιλολογικό μνημόσυνο εις μνήμη του ήρωα Στέλιου Μαυρομάτη.

Ο Στέλιος Μαυρομμάτης στο κύκνειο άσμα του, ένα γράμμα προς την οικογένεια του λίγες ημέρες πριν τον κρεμάσουν , λέει μεταξύ άλλων: «Δεν θέλω μοιρολόγια και Θρήνους… θέλω να ξέρετε πως ο γιος και αδελφός σας πέθανε με το χαμόγελο στα χείλη, κρατώντας μέχρι τέλους τον όρκο τον ιερό που έδωσε: να θυσιαστεί για χάρη της ελευθερίας της Κύπρου».
Ο Στέλιος Μαυρομμάτης «έφυγε» στα 23 του, δίνοντας και αυτός τη ζωή του για το σμίξιμο της μικρής του πατρίδας με τη μάνα Ελλάδα.
Για την ζωή και την δράση του ήρωα μας Στέλιου Μαυρομμάτη μίλησε ο Πρόεδρος των Συνδέσμων Αγωνιστών ΕΟΚΑ 1955-1959 κ. Θάσος Σοφοκλέους.
«Ψηλά στη ράχη του Πενταδακτύλου είναι χτισμένο ένα μικρό χωριό ο Λάρνακας της Λαπήθου. Οι κάτοικοι του ήταν φιλήσυχοι και ειρηνικοί, πάλευαν με το βουνό και αγωνιζόταν για να επιβιώσουν. Μια κοινότητα αγαπημένη με βαθύ το θρησκευτικό αίσθημα και τον πόθο για την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα.
Σε αυτό το χωριό την 15η Νοεμβρίου 1932 γεννήθηκε ο ήρωας του απελευθερωτικού μας αγώνα Στέλιος Μαυρομάτης από το Χριστόφορο και την Ελένη Μαυρομάτη. Ήταν ο πρωτότοκος γιος της οικογένειας και ακολουθούν η αδελφή του Μαρία, η αδελφή του Ειρήνη και ο αδελφός του Κώστας. Μεγάλωσε και ανδρώθηκε στο χωριό του όπου τελείωσε και το δημοτικό σχολείο. Στη συνέχεια φοίτησε στην Εμπορική Σχολή Σαμουήλ στη Λευκωσία. Ήταν φιλομαθής και ευσυνείδητος μαθητής και κατέβαλε κάθε δυνατή προσπάθεια να εμπλουτίσει τις γνώσεις του και να ολοκληρωθεί έτσι ώστε να γίνει χρήσιμος πολίτης και να αντιμετωπίσει τις δυσκολίες της ζωής. Ήταν δραστήριο μέλος της κοινότητας του και ακολουθώντας τα αχνάρια του πατέρα του ο οποίος πρωτοστάτησε στην ίδρυση της Συντεχνίας Εργατών Κύπρου και του Θρησκευτικού Ορθοδόξου Ιδρύματος του χωριού του αναμείχθηκε ενεργά στα κοινά και ήταν μέλος τόσο στο Διοικητικό Συμβούλιο της ΣΕΚ όσο και στο Συμβούλιο του ΘΟΙ. Ανέπτυξε πλούσια δράση και πρωτοστατούσε στις διάφορες πολιτιστικές, εθνικές και θρησκευτικές εκδηλώσεις του χωριού κρατώντας και καθοδηγώντας την κοινότητα και ιδιαίτερα τους νέους μέσα στα πλαίσια μιας υγιούς και εθνοπρεπούς συμπεριφοράς. Καλλιεργούσε το χαρακτήρα τους και σφυρηλατούσε την πίστη τους στο Θεό και στην Πατρίδα. Την πίστη στην Ένωση και την αγάπη για την Ελλάδα.
Όταν τελείωσε τις γυμνασιακές του σπουδές εργάστηκε για δύο χρόνια στον Αγγλικό στρατό στου Σουέζ και το 1954 επέστρεψε στην Κύπρο και συνέχισε να εργάζεται ως γραφέας στο αεροδρόμιο Λευκωσίας. Λόγω της δουλειάς του

αναγκάστηκε να ενοικιάσει σπίτι στη Λευκωσία κοντά στο χάνι του Πιγκου. Στο χωριό πήγαινε κάθε Σαββατοκύριακο. Στο σπίτι αυτό φιλοξένησε και τον εξάδελφό του Ευαγόρα Παλληκαρίδη όταν ήταν καταζητούμενος. Κάτω απ' αυτά τα δεδομένα ο Στέλιος εντάχθηκε από την αρχή στην ΕΟΚΑ. Πανέτοιμος ψυχικά και πνευματικά, μεθυσμένος από τον πόθο για Λευτεριά και Ένωση ανέλαβε δράση. Με την εκδήλωση της επανάστασης τα ξημερώματα της 1ης Απριλίου 1955, ο Στέλιος Μαυρομάτης ανέλαβε μαζί με συναγωνιστές του τη δολιοφθορά στο αεροδρόμιο Λευκωσίας.

Από τούτη τη στιγμή δίνεται με όλη του την ψυχή στον αγώνα. Το σπίτι του στη Λευκωσία γίνεται τόπος απόκρυψης αγωνιστών, οπλισμού και πυρομαχικών. Στο χωριό οι γονείς και τα αδέλφια του, γίνονται οι στενότεροι συνεργάτες του και δίνουν τα πάντα στον τιτάνιο αγώνα του λαού μας ενάντια στην αποικιοκρατία.

Αναλαμβάνουν την απόκρυψη αγωνιστών και δημιουργούν κρύπτες για όπλα. Όταν κάποια στιγμή προδόθηκε το σπίτι του στη Λευκωσία μετακίνησε όλο το υλικό στο χωριό με το λεωφορείο που οδηγούσε ο Χριστοφής Κουρούγιαννης και ο ίδιος άλλαξε τόπο διαμονής. Πρωτοστάτησε στη συλλογή των κυνηγετικών όπλων σε περιοχή της Λευκωσίας και άλλα πολλά.

Αποκορύφωμα όμως της δράσης και της προσφοράς του ήταν η ένταξη του στο εκτελεστικό της Λευκωσίας. Με επίκεντρο δράσης τις οδούς Λήδρας-Ονασαγόρου στη Λευκωσία που ως γνωστόν ονομάστηκε από τους Άγγλους «Μίλι του θανάτου». Η οδός Λήδρας και Ονασαγόρου ήταν ο φόβος και τρόμος των Άγγλων.

Εκεί κάτω από τις πιο δύσκολες συνθήκες και παρόλα τα δρακόντεια μέτρα που ελάμβαναν οι αποικιοκράτες με το στρατό τους να παραμονεύει παντού τα παλικάρια της ΕΟΚΑ κατόρθωναν και επιτελούσαν την αποστολή τους. Το κεφάλαιο αυτό θα πρέπει να το αναλύσουμε κάποια στιγμή σε βάθος για να δούμε όλους τους συντελεστές της επιχείρησης.

Σε μια δύσκολη αποστολή εναντίον του Άγγλου Σμηνία Νόρμαν Άλφερτ και του αεροπόρου της Βρετανικής Βασιλικής αεροπορίας Λώρενς Σμίθ ο Στέλιος στην προσπάθειά του να απομακρυνθεί από τον τόπο όπου έγινε η απόπειρα και ήταν ανεπιτυχής ανακόπηκε από Άγγλους και συνελήφθη.

Το παλικάρι έπεσε στα χέρια του εχθρού. Από εδώ αρχίζει το μαρτύριο του. Εδώ θα δώσει τη μεγάλη μάχη. Εδώ θα φανεί το μεγαλείο της ψυχής του, η ιώβειος του καρτερία και υπομονή. Θα αντέξει τα βασανιστήρια. Θα εξαϋλωθεί θα σηκώσει το σταυρό του όπως ο Ναζωραίος και θα πορευτεί αγέρωχος και περήφανος με πίστη στο θεό και με συντροφιά του τη Παρθένα Παναγία που θα τον συνοδεύσει μέχρι την αγχόνη. Θα ζήσει με αξιοπρέπεια το πεπρωμένο του, θα αντικρίσει την βαναυσότητα και το σαδισμό των Άγγλων και θα διαγράψει με θάρρος την πορεία του προς το Γολγοθά. Χαρακτηριστικές είναι οι επιστολές του που έστειλε στους γονείς και φίλους του μέσα από το κελί του μελλοθάνατου. Τα λόγια και οι συνεχείς συμβουλές που έδινε όταν τον επισκεπτόταν ιδιαίτερα στην πονεμένη λεβεντομάνα του.

Ο αγώνας που έδιναν οι αγωνιστές μέσα από τις φυλακές ήταν πολύ πιο

δύσκολος. Χρειαζόταν ατσάλινο νευρικό σύστημα δεδομένου μάλιστα ότι οι εχθροί κατέβαλαν κάθε προσπάθεια και χρησιμοποιούσαν απάνθρωπες μεθόδους για να λυγίσουν τα παλικάρια.
Ο Στέλιος μέσα από το κελί δίνει θάρρος στους δικούς του, στη μάνα του. Τους ζητά να είναι υπομονετικοί να προσεύχονται στο θεό και να μην λυπούνται. Παραθέτω μερικά από τα λόγια του: « ξέρω τι θα μας συμβεί αλλά ούτε φοβάμαι, ούτε λυπάμαι. Τρεις φορές ως τώρα μας οδήγησαν στον τόπο της αγχόνης μαζί με τον Παναγίδη και τον Κουτσόφτα για δοκιμές για να επιτείνουν την αγωνία μας και να σπάσουν το ηθικό μας..» Μέσα από αυτά τα λόγια βλέπουμε δύο βασικά σημεία. Από τη μια το μεγαλείο, της λεβεντιά, τον αυτοέλεγχο, την ψυχική γαλήνη, την πλήρη συναίσθηση της πραγματικότητας, χωρίς φόβο και χωρίς αγωνία ο Στέλιος να είναι πανέτοιμος και από την άλλη την απάνθρωπη και άτιμη συμπεριφορά των Άγγλων, τη βαναυσότητα και το σαδισμό των πολιτισμένων της Δύσης.
Όμως όσο κι αν προσπάθησαν, όσες μεθόδους και αν χρησιμοποίησαν, δεν κατάφεραν αυτό που επιδίωκαν. Οι λεβέντες της ΕΟΚΑ δεν τους έδωσαν την ευχαρίστηση. Αντίθετα με τη στάση και συμπεριφορά τους τους εξευτέλισαν και τους έφτυσαν κατάμουτρα. Γιατί χωρίς καμία αμφιβολία η αντίσταση των μελλοθανάτων, η αξιοπρέπεια, το σθένος και η λεβεντιά ενοχλούσαν τους απάνθρωπους βασανιστές.
Οι Άγγλοι δεν τους άφηναν να κοιμηθούν, ούτε να ησυχάσουν, έκαναν θόρυβο, τους έδειχναν την αγχόνη σείοντας κομμάτι σχοινί προκλητικά, με χειρονομίες συμπεριφέρονταν απρεπώς προς στους επισκέπτες γονείς και πολλά άλλα.
Ο Στέλιος Μαυρομάτης λες και γνώριζε από μικρός το πεπρωμένο του. Λάτρης των ηρώων της ελληνικής επανάστασης, του Κολοκοτρώνη, του Παπαφλέσσα, του Κανάρη, μιλούσε με θαυμασμό και ήθελε να τους μοιάσει.
Με αυτή τη φόρτιση, με αυτό το ζήλο, με πρότυπα τους ήρωες του Έθνους αγωνίστηκαν οι αγωνιστές της ΕΟΚΑ για Λευτεριά και Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Με αυτή την εθνική έξαρση πορεύτηκε ο Στέλιος Μαυρομάτης προς το θάνατο και έγραψε τη δική του αγωνιστική πορεία.
Ήταν η ώρα 12.30 ξημερώματα της 21ης Σεπτεμβρίου 1956. Όταν τα τρία παλικάρια Στέλιος Μαυρομάτης, Ανδρέας Παναγίδης και Μιχαήλ Κουτσόφτας πιασμένοι χέρι- χέρι ανέβηκαν την καταπακτή. Σκοτείνιασε ο ουρανός, τρόμαξαν τα νυχτοπούλια. Οι κατάδικοι στις κεντρικές φυλακές ζούσαν μαζί με τα τρία παλικάρια την τελευταία πράξη. Τους συνοδεύουν με τραγούδια και ζητωκραυγές. Και αυτοί άτρομοι και αγέρωχοι με φωτισμένο το πρόσωπο να ψάλουν τον Ακάθιστο Ύμνο και να αποχαιρετούν με το: « γεια σας αδέλφια καλή Λευτεριά, καλή αντάμωση…»
Ολόκληρος ο λαός μας να ξαγρυπνά και οι ηρωομάνες γονατιστές στο εικόνισμα της Παναγίας που έζησε το ίδιο δράμα με το μονάκριβο της το Θεάνθρωπο Χρηστό, να προσεύχονται αναμένοντας μέσα στη νύχτα να ακούσουν τον πιο απαίσιο κρότο, το γδούπο της καταπακτής για να μάθουν το τέλος και η φωνή του

Χριστού να ακουστεί ακόμα μια φορά «τετέλεστε».
Οι ψυχές τους πέταξαν στον ουρανό κοντά στους αγγέλους μαζί με τους Αγίους και τους ήρωες του έθνους.
Σκέπτομαι αν οι διάφοροι καλοθελητές εχθροί και φίλοι έκλεισαν ποτέ τα μάτια και αναλογίστηκαν έστω για λίγο νοερά αυτά που έζησαν και υπέφεραν οι αγωνιστές της ΕΟΚΑ που πρόσφεραν τη ζωή τους, πέφτοντας από τις άνομες σφαίρες του εχθρού; Ξεψυχώντας κάτω από τα φριχτά βασανιστήρια και με το σχοινί στο λαιμό.
Έτσι έγραψε τότε ο λαός μας το έπος του 1955-1959. Με ιδρώτα, πόνο, δάκρυα και αίμα τη δική του αγωνιστική πορεία. Με τις θυσίες και τα ολοκαυτώματα άλλαξε την πορεία του νησιού μας, έδιωξε τους Άγγλους αποικιοκρατίες, υπέστειλε την αγγλική σημαία και ύψωσε τη σημαία της κυπριακής δημοκρατίας.
Ο Στέλιος Μαυρομμάτης επιτέλεσε το καθήκον τους στο ακέραιο. Ότι είχε να προσφέρει το πρόσφερε. Το υπέρτατο αγαθό, τη ζωή του.
Όπως όλοι γνωρίζουμε πίσω από κάθε ήρωα υπάρχουν κάποιοι που σηκώνουν το βάρος. Κάποιοι αφανείς ήρωες. Μια ηρωομάνα που στάθηκε αλύγιστη, άντεξε τον πόνο της και σήκωσε το σταυρό της με αξιοπρέπεια μέχρι το Γολγοθά. Η οικογένεια του Στέλιου Μαυρομμάτη εκτός από το βαθύ πένθος για το χαμό του παιδιού τους έζησαν και ένα άλλο δράμα όταν οι Άγγλοι στρατιώτες μετά την εκτέλεση του Στέλιου επισκέφθηκαν το σπίτι του στο χωριό για έρευνες πλήγωσαν την αδελφή του από εκπυρσοκρότηση όπλου όπως ισχυρίστηκαν, καθιστώντας την παράλυτη η όλη της τη ζωή.
Ο κυπριακός λαός ευγνωμονεί, θαυμάζει, μνημονεύει και ευχαριστεί υποκλινόμενος μπροστά στο μεγαλείο της ψυχής των τριών παλικαριών.

Υπάρχουν πολλοί που απορούν και αμφισβητούν . Πώς είναι δυνατόν να υπήρχαν άνθρωποι που να αγαπούσαν με τέτοιο πάθος τη ζωή και την λευτεριά και να αντίκριζαν με τέτοια περιφρόνηση το θάνατο; Δεν μπορούν να καταλάβουν τι θαύματα μπορεί να γεννήσει η πίστη.
Ξεχνούν πως η ψυχή του ανθρώπου γίνεται παντοδύναμη όταν συνεπαρθεί από μια μεγάλη ιδέα. Αυτή της Λευτεριάς.
Στο τελευταίο γράμμα του προς τα αγαπημένα του πρόσωπα ο Στέλιος Μαυρομάτης γράφει:

«Σεβαστοί μου γονείς, πολυαγαπημένες μου αδελφές και αδελφέ μου,Σας απευθύνω το τελευταίο μου γράμμα με την ελπίδα πως θα κατορθώσω να ρίξω λίγο βάλσαμο στην πονεμένη σας ψυχή. Τώρα που σας γράφω, ευρίσκομαι μέσα στο σκοτεινό κελί της φυλακής μου, περιμένοντας με θάρρος και υπομονή τον δήμιο ναρθή να με οδηγήσει στον τόπο της εκτελέσεως. Αισθάνομαι τον εαυτό μου ισχυρόν και γαλήνιον, γιατί έχω τον Χριστό μέσα μου και είμαι βέβαιος πως θα με βοηθήσει μέχρι τέλους. Η τελευταία μου επιθυμία που ζητώ από σας είναι: Να σταθήτε ψύχραιμοι μέχρι τέλους και να προσεύχεστε για μένα. Δεν θέλω ούτε μοιρολόγια ούτε θρήνους, παρά μόνο να ευχαριστείτε και να δοξάζετε το Θεό που με αγάπησε και θέλησε να με πάρει κοντά του. Θέλω να ξέρετε πως ο υιός και αδελφός σας πέθανε με το χαμόγελο στα χείλη, γιατί κράτησε μέχρι τέλους τον ιερόν όρκον που έδωσε να θυσιαστή χάριν της ελευθερίας της Κύπρου. Να είστε δε βέβαιοι πως γρήγορα θα ανατείλει το άστρον της Ελευθερίας και της δικαιοσύνης στο Νησί μας, τον ψυχρό δε και σκοτεινό χειμώνα των θλίψεων και δοκιμασιών θα επακολουθήσει η γλυκεία άνοιξης της γαλήνης και ευτυχίας. Θέλω να είστε υπερήφανοι γιατί ο υιός και αδελφός σας θυσιάστηκε για την κοινήν ελευθερία. Θυσιάστηκε γιατί θέλησε να χαρεί κι αυτός μαζί με όλους τους Έλληνες της Κύπρου το μεγαλύτερο δώρο που χάρισε ο Θεός στην ανθρωπότητα. Με αυτά, σεβαστοί μου γονείς και πολυαγαπημένες μου αδελφές και αδελφέ μου, κλείω το γράμμα μου και σας στέλνω τον τελευταίο θερμό μου ασπασμόν.

Σας γλυκοφιλώ
Ο υιός και αδελφός σας
ΣΤΕΛΙΟΣ ΜΑΥΡΟΜΑΤΗΣ».

Το ελληνικό γένος αν σώθηκε ως τα σήμερα, αν επέζησε ύστερα από τόσους αιώνες σκλαβιάς το οφείλει στο θαύμα. Στην πίστη ότι θα τα καταφέρουν. Στην ακοίμητη σπίθα που καίει μέσα στα σωθικά των Ελλήνων.
«Η τύχη μας, λέει ο Μακρυγιάννης, έχει τους Έλληνες πάντοτε ολίγους. Παλαιόθεν ως τώρα , όλα τα θηρία πολεμούν να μας φάνε και Δε μπορούνε. Τρώνε, τρώνε, μα μένει πάντα μαγιά. Αυτή η μαγιά είναι η σπίθα που έφερε το θάμα».
Είχαν οι ήρωες του Αγώνα 55-59, εμπνευστές και οδηγούς τους ήρωες και μάρτυρες της φυλής μας αλλά και τους αγίους και μάρτυρες της Εκκλησίας μας με τα πρότυπα των οποίων είχαν μεγαλώσει και διαπαιδαγωγηθεί.
Ο συμμαθητής του Στέλιου Μαυρομμάτη Τάκης Σιακίδης έγραψε το ακόλουθο ποίημα για τον ήρωα μας.

« Μου ξανάρχονται ένα-ένα χρόνια δοξασμένα
σαν της θρυλικής ΕΟΚΑ και του έπους εικοσιένα.
Αξέχαστε συμμαθητή, ήρωα Μαυρομάτη,
εχάραξες της λευτεριάς καινούργιο μονοπάτι.
Ετίμησες την Κύπρο μας τον Λάρνακα Λαπήθου.
Στα Μνήματα της φυλακής ελεύθερους κοιμήθου.
Σου τερματίσαν την ζωήν απάνω στην αγχόνην
πάντα θα σε θυμόμαστε που πάππον ως αγγόνι.
Μαζί με τους συντρόφους σου, Κουτσόφτα, Παναγίδη
όλη παρέα θασαστε με τον Παλληκαρίδη.
Ηρωικά ξεψύχησες πολεμιστής μας Στέλιο
σαν τραγουδούσες λευτεριά με το γλυκό σου γέλιο.
Πριν σου περάσουν τη θηλιά γύρω από τον λαιμό σου
στεντόρεια εφώναξες εσύ στον δήμιο σου
να ζήσει η Ελλάδα μας και η ελευθερία
γιατί επολεμήσετε όλοι σαν τα θηρία.
Σου αφαίρεσαν τη ζωή στην πιο καλή σου νιότη
εσύ όμως δοξάστηκες σ΄ όλη την ανθρωπότη.
Στα είκοσι τρία σου κόψαν το νήμα της ζωής σου
και στα ψηλά επετάξεν ηρωική ψυχή σου.
Ανεβείς Στέλιο νικητής πάνω εις τα ουράνια
και εγέμισες την Κύπρο μας όλοι με περηφάνια.
Την ησυχία μέριασες εις τα ψηλά σαλόνια
και διάλεξες να πολεμάς στα Μαρμαρένια αλώνια
σαν Παπαφλέσσας δεύτερος με τον Κολοκοτρώνη
που ενίκησαν μια Τουρκιν και τον Ομέρ Βρυώνη.
Το όνομά σου γράφτηκε χρυσό στην ιστορία
Γιατί εσύ ρεζίλεψες μιαν αυτοκρατορία.
Ο θάνατος δεν σ΄ έσκιαζεν, ούτε καμία φοβέρα
πάντα θα ζεις αθάνατος. Με λευτεριάς παντιέρα.
Στα λημέρια πολεμούσατε όλοι σαν τα θεριά.
Ένας ήταν ο σκοπός σας «ΘΑΝΑΤΟΣ Η ΛΕΥΤΕΡΙΑ».
Με ένα σύνθημα και μόνον «Η ΤΑΝ Η ΕΠΙ ΤΑΣ»
Γιατί στην Κύπρο ήθελες ελεύθερος να περπατάς.

της δημοσιογράφου Στέλλας Σουρμελή

Πηγή: churchofcyprus.org.cy